

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 359/09-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. októbra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť L. C. a K. C., obaja bytom G., zastúpených advokátom Mgr. J. B., B., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky sp. zn. 16 C 160/04 z 15. apríla 2005, rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 Co 71/08 z 26. novembra 2008 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009, ako aj vo veci namietaného porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť L. C. a K. C. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. augusta 2009 doručená sťažnosť L. C. a K. C., obaja bytom G. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 16 C 160/04 z 15. apríla 2005, rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 71/08 z 26. novembra 2008 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009, ako aj vo veci namietaného porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou podanou okresnému súdu 7. septembra 2004 domáhali proti žalovaným určenia vlastníckeho práva k parcele č. 1300/3 nachádzajúcej sa v katastrálnom území G., vedenej na LV 1251, ktorú nadobudli vo výmere 1811 m² do vlastníckeho práva v roku 1988 na základe kúpnej zmluvy. Uvedenú žalobu sťažovatelia podali z dôvodu, že výmera ich pozemku bola rozhodnutím Správy katastra N. (ďalej len „správa katastra“) č. X-358/2002 z 15. januára 2003 znížená o 48 m², a to na výmeru 1763 m² z dôvodu zistenia a opravy údajnej chyby v operáte správy katastra, pričom o túto výmeru sa súčasne zväčšil susedný pozemok žalovaných. Uvedené rozhodnutie správy katastra bolo potvrdené aj rozhodnutím Katastrálneho úradu v N. č. Xo 6/03-2/Br z 19. marca 2003.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 16 C 160/04 z 15. apríla 2005 žalobu sťažovateľov zamietol, pričom na základe ich odvolania krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 214/05 z 8. februára 2006 rozsudok okresného súdu potvrdil. Následne na základe dovolania podaného sťažovateľmi najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 Cdo 298/06 z 26. februára 2008 rozsudok krajského súdu z 8. februára 2006 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení veci krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 71/08 z 26. novembra 2008 opätovne potvrdil rozsudok okresného súdu z 15. apríla 2005. Dovolanie sťažovateľov proti opätovnému rozhodnutiu krajského súdu najvyšší súd napádaným uznesením sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009 odmietol ako neprípustné.

Sťažovatelia sťažnosťou podanou ústavnému súdu namietajú porušenie označených základných práv a práv zaručených v ústave, dohovore a dodatkovom protokole s odôvodnením, že im všeobecné súdy (okresný súd, krajský súd a najvyšší súd) odňali vlastnícke právo k spornej parcele, a navyše aj tým, že najvyšší súd napadnutým uznesením sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009 nesprávne právne posúdil ich dovolanie, keď ho ako neprípustné odmietol. Podľa sťažovateľov bolo dovolanie prípustné podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pretože postupom krajského súdu, ako aj postupom okresného súdu im bolo znemožnené konať pred súdom tým, že nebolo vyhovené ich návrhu na vykonanie dokazovania znaleckým posudkom, a tiež krajský súd pojednával v ich neprítomnosti, hoci právny zástupca sťažovateľov svoju neprítomnosť včas ospravedlnil.

Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uviedli:

«Najvyšší súd SR odmietnutím dovolania odmietol sťažovateľom vykonanie spravodlivosti (degenatio iustitiae), čo je v rozpore s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Svojim postupom Najvyšší súd SR akceptoval právny status, keď o vlastníckom vysporiadaní účastníkov konania rozhodli správne orgány na úseku správy katastra(...)

Podľa názoru sťažovateľov nevykonanie tak závažného dôkazu je odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) O. s. p. a teda ak Najvyšší súd vyhodnotil tento stav ako vyhovujúci a z tohto dôvodu odmietol dovolanie, „posvätil“ tým nespravodlivé

konanie odvolacieho súdu ako aj prvostupňového súdu, ich zásah do vlastníckeho práva sťažovateľov. (...)

Tým že Najvyšší súd de facto potvrdil rozhodnutia nižšie inštančných súdov, prispel k právnej neistote sťažovateľov, a to v dôsledku toho, že sa na v katastri nehnuteľností akceptuje stav, že parcela 1300/1 má v skutočnosti väčšiu výmeru ako je evidovaná na liste vlastníctva, a tým nemožno určiť správne ani hranice medzi susednými parcelami, a že v katastri nehnuteľnosti sa v súčasnosti eviduje nižšia výmera parcely 1300/3, ako k nej nadobudli sťažovatelia vlastnícke právo v roku 1988.

Porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy SR sťažovatelia vidia v tom, že Najvyšší súd svojim napadnutým uznesením odmietol dovolanie z dôvodov, že konaním odvolacieho súdu nebola účastníkom odňatá možnosť konať pred súdom, a to napriek tomu, že odvolací súd pojednával (na odvolacom súde v konaní, č. k. 5Co/71/2008-246 bolo nariadené len jedno pojednávanie) v neprítomnosti právneho zástupcu sťažovateľov, hoci svoju neprítomnosť včas ospravedlnil.»

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 14. 05. 2009, sp. zn.: 2 Cdo 78/2009-234, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre zo dňa 26. 11. 2008, sp. zn.: 5 Co/71/2008-216, a v spojení s rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 15. 04. 2005, sp. zn.: 16 C 160/04, vydanými v právnej veci žalobcov (sťažovateľov): 1/ L. C.(...) a 2/ K. C.(...) proti žalovaným: 1/ T. B.(...) a 2/ A. B.(...), o určenie vlastníckeho práva, porušil základné právo L. C.(...) a K. C.(...) vlastníť majetok a na ochranu vlastníctva majetku podľa článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na pokojné užívanie majetku podľa čl. I. Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 14. 05. 2009, sp. zn.: 2 Cdo 78/2009-234, porušil základné právo L. C.(...) a K. C.(...) na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 14. 05. 2009, sp. zn.: 2 Cdo 78/2009-234, porušil základné právo L. C.(...) a K. C.(...), na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka

konania podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

4. Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 14. 05. 2009, sp. zn.: 2 Cdo 78/2009-234, porušil základné právo L. C.(...) a K. C.(...) vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

5. Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 14. 05. 2009, sp. zn.: 2 Cdo 78/2009-234, sa zrušuje vo všetkých výrokoch a vec sa vracia na ďalšie konanie.

6. Sťažovateľom L. C.(...) a K. C.(...) sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 2.660 EUR.

7. Najvyšší súd SR je povinný uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľov L. C.(...) a K. C.(...) trovy konania o podanej ústavnej sťažnosti pred Ústavným súdom SR vo výške 281,22 EUR na účet právneho zástupcu sťažovateľov.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne

neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov rozhodnutím najvyššieho súdu

Podstata sťažnostných námietok sťažovateľov proti rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009 je založená jednak na tvrdení, že v dôsledku odmietnutia dovolania sťažovateľov najvyšší súd v podstate odobril právny stav verifikovaný okresným súdom a krajským súdom, čím malo byť porušené ich základné právo a právo vlastníť a pokojne užívať majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, a jednak na tvrdení, že najvyšší súd nesprávne vyhodnotil dovolací dôvod sťažovateľov proti rozhodnutiu krajského súdu podľa § 237 písm. f) OSP. Podľa sťažovateľov bol tento dovolací dôvod naplnený, pretože tak krajský súd, ako aj pred ním okresný súd nevykonali sťažovateľmi navrhované znalecké dokazovanie na objasnenie skutkového stavu, takže protichodným názorom najvyššieho súdu v tomto smere malo byť porušené základné právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a ich právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa sťažovateľov bol dovolací dôvod podľa § 237 písm. f) OSP naplnený aj tým, že krajský súd *vec „prejednával(...) v neprítomnosti právneho zástupcu sťažovateľov, hoci svoju neprítomnosť včas ospravedlnil“*, čím bolo podľa sťažovateľov rozsudkom najvyššieho súdu porušené aj ich základné právo na prerokovanie veci v ich prítomnosti, aby sa mohli vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd pripomína, že jeho úlohou nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či je, alebo nie je v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave. Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony

nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav.

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý im predchádzal.

Najvyšší súd svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré v zmysle § 236 a nasl. O. s. p. možno napadnúť dovolaním.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v ustanovení § 237 písm. a) až g) O. s. p. a proti rozsudku odvolacieho súdu je prípustné ešte aj v prípadoch uvedených v ustanovení § 238 O. s. p.

V prejednávanej veci dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, pričom nevyslovil prípustnosť dovolania a nešlo ani o prípad, že by sa odvolací súd v tejto veci odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu. Keďže dovolaním napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje niektorý zo znakov uvedených v § 238 ods. 1, 2 a 3 O. s. p. je zrejmé, že ide o prípad, v ktorom Občiansky súdny poriadok dovolanie podľa citovaného zákonného ustanovenia nepripúšťa.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti

potvrdzujúcemu rozsudku, ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a) až g) tohto ustanovenia(...) Prípustnosť dovolania z hľadiska ustanovenia § 237 O. s. p. pritom nie je založená už tým, že dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou vadou uvedenou v § 237 O. s. p. ale nastáva až vtedy, ak rozhodnutie odvolacieho súdu vadou uvedenou v citovanom zákonnom ustanovení skutočne trpí.

So zreteľom na žalobcami tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameral na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľov, že v prejednávanej veci im postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f) O. s. p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Žalobcovia v dovolaní namietajú, že odvolací súd im znemožnil realizáciu procesného práva zhrnúť na záver svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci (§ 118 ods. 4 O. s. p.).

Podľa § 118 ods. 4 O. s. p. ak sa pojednávanie neodročuje pred jeho skončením súd vyzve účastníkov, aby zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci. Na záver súd uznesením vyhlási dokazovanie za skončené. I keď toto ustanovenie predsedovi senátu neukladá, aby pojednávanie formálne ukončil, musí, ak podľa jeho názoru je už jeho predmet vyčerpaný, účastníkovi dať možnosť predniesť na záver pojednávania svoje návrhy, vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci. Ide o neodňateľné právo účastníka, ak mu ho súd odoprie, odníme mu možnosť konať pred súdom a realizovať procesné práva účastníka konania.

V „záverečnej reči“ môžu účastníci (rovnako ich zástupcovia) zhrnúť svoje návrhy, vyjadriť svoj návrh na vykonané dokazovanie z hľadiska jeho úplnosti, zákonnosti a hodnotenia jednotlivých dôkazov. Vyjadriť sa môžu nielen k skutkovej stránke veci (z akých skutkových záverov by mal súd vychádzať), ale tiež k právnej stránke veci (môžu

uviesť, ako by mal súd vec posúdiť po právnej stránke). „Záverečnú reč“ nemusí predniesť osobne účastník konania, môže ju za neho predniesť jeho zástupca. Podstatný obsah „záverečnej reči“ treba uviesť do zápisnice o pojednávaní. Spravidla je na „záverečnú reč“ vyzvaný žalobca pred žalovaným, je však na úvahe predsedu senátu, kedy účastníkov vyzve, aby predniesli „záverečné reči“, a v akom poradí im udelí slovo.

„Záverečnou rečou“ nie je však len ten procesný úkon účastníka (jeho zástupcu), ktorý je takto označený aj formálne. Za „záverečnú reč“ možno aj bez tohto formálneho označenia považovať aj iný, na záver pojednávania urobený procesný úkon účastníka (jeho zástupcu), ktorým zhrňuje svoje návrhy, vyjadruje sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci.

Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd na odvolacom pojednávaní dňa 26. novembra 2008 (č. l. 203 spisu) oboznámil obsah spisu, umožnil žalobcom predniesť a bližšie odôvodniť odvolanie. I keď z tejto zápisnice nevyplýva, že by účastníci urobili procesný úkon výslovne označený ako „záverečná reč“, predsa len je z nej zrejmé, že odvolací súd vytvoril žalobcom možnosť zhrnúť skutkové a právne závery, z ktorých vyvodzovali opodstatnenosť svojej žaloby. Žalobca 1) túto jeho možnosť využil a vysvetlil v čom podľa neho spočíva zásah do jeho vlastníckych práv. Súdu ozrejmil(...)

Žalobkyňa 2) sa k veci nevyjadрила.

Z uvedeného dôvodu došiel odvolací súd k záveru, že odvolací súd žalobcom neodňal procesné oprávnenie zhrnúť svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci (§ 118 ods. 4 O. s. p.).

O vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p. nejde ani vtedy, ak odvolací súd nevykonal dôkazy navrhnuté účastníkom, alebo ak bez doplnenia dokazovania meritórne rozhodol o podanom odvolaní. K týmto nedostatkom v odvolacom konaní môže odvolací súd prihliadnuť len v prípade, ak je splnený základný predpoklad prípustnosti dovolania, v dôsledku ktorého sa preň otvorí možnosť prieskumnej činnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku odvolacieho súdu. Pokiaľ ide o namietané vady v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b) O. s. p., že rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní ako aj vadu v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p., že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom

posúdení, k týmto vadám však dovolací súd môže prihliadnuť len za podmienky prípustnosti dovolania, nejde ale o postup, ktorým by žalobcom bola odňatá možnosť konať pred súdom.

Na námietku dovolateľov spochybňujúcu správnosť zistenia skutkových záverov nižších súdov či nedostatočné zistenie skutkového stavu vo veci možno uviesť len to, že v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O. s. p. dôvodom dovolania nemôže byť samo osebe nesprávne skutkové zistenie. Dovolanie totiž nie je „ďalším“ odvolaním ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a) a b) O. s. p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.) väd. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať ako revízie skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa tak ani prieskumom nimi vykonaného dokazovania.

Nakoľko prípustnosť dovolania žalobcov nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O. s. p. ani z § 237 O. s. p., odmietol Najvyšší súd Slovenskej republiky ich dovolanie v súlade s ustanovením § 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný. Pritom riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti a námietok dovolateľov, z ktorých niektoré sú už neaktuálne (napr. dovolací dôvod o nedostatku v skutkových zisteniach, od účinnosti zákona č. 353/2003 Z. z. neexistuje).»

Ústavný súd v prvom rade podotýka, že pri podaní dovolania je nevyhnutné odlišovať na jednej strane otázku prípustnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku ako takého a na strane druhej otázku prípustnosti dôvodov dovolania. Procesnú prípustnosť dovolania ako takého skúma dovolací súd ako otázku primárnu a až v prípade, že dospeje k zisteniu, že dovolanie je po procesnej stránke prípustné, t. j. že smeruje proti rozhodnutiu, ktoré týmto mimoriadnym opravným prostriedkom možno napadnúť, dovolací súd až sekundárne posudzuje prípustnosť dôvodov dovolania a následne aj ich opodstatnenosť. Inými slovami, v prípade, že dovolací súd zistí, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré týmto mimoriadnym opravným poriadkom nemožno napadnúť, t. j. že dovolanie nie je procesne prípustné, dovolací súd už neskúma prípustnosť a ani dôvodnosť dovolacích dôvodov.

Z citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu je zrejmé, že najvyšší súd už preskúmaním primárnej otázky o prípustnosti dovolania dospel k zisteniu, že dovolanie sťažovateľov nie je prípustné, preto dovolací súd už nemal dôvod meritórne preskúmať dovolaním napadnuté rozhodnutie krajského súdu.

Prípustnosť dovolania pritom sťažovatelia (v konaní pred všeobecnými súdmi v procesnom postavení žalobcov) odvodzovali od § 237 písm. f) OSP, podľa ktorého je univerzálnym dovolacím dôvodom postup súdu, ktorým súd odníme účastníkovi možnosť konať pred súdom. Za postup súdu v zmysle citovaného ustanovenia § 237 písm. f) OSP považovali sťažovatelia postup, ktorým krajský súd jednak nevyhovel ich návrhu na vykonanie znaleckého dokazovania pre účely zistenia skutkového stavu, a jednak postup, ktorým krajský súd vec prerokoval bez prítomnosti ich právneho zástupcu, čím im mal znemožniť vyjadriť sa k veci.

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti už vyslovil, že všeobecný súd nemá v sporovom konaní povinnosť vykonať všetky dôkazy označené účastníkmi konania, pretože princíp voľného hodnotenia dôkazov v konaní pred súdom v spojení so zásadou spravodlivého rozhodnutia veci umožňuje sudcovi (resp. senátu) vykonať len tie dôkazy, ktoré podľa jeho uváženia k takémuto rozhodnutiu vedú a sú preň relevantné (napr. I. ÚS 64/97, I. ÚS 98/97, II. ÚS 84/02, III. ÚS 203/07). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu však zároveň predpokladá, že sa účastníkovi súdneho konania táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní materiálnej ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov sporového konania, ktoré sú vo vzájomnom konflikte (napr. III. ÚS 271/05).

Vzhľadom na uvedené sa ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti zaoberal otázkou, či výkon právomoci najvyššieho súdu v súvislosti s jeho rozhodnutím o dovolaní sťažovateľov uznesením sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009 je zlučiteľný

s ústavnými limitmi vyplývajúcimi zo sťažovateľmi označeného základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd dospel k presvedčeniu, že vzhľadom na už uvedené najvyšší súd pri vyhodnotení námietky sťažovateľov týkajúcej sa nevykonania nimi navrhnutého dôkazu súdmi nižších stupňov dospel logickým výkladom a vyčerpávajúcim odôvodnením k záveru o nenaplnení dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP. Konštatovaniu o neprípustnosti dovolania sťažovateľov predchádzal racionálny, podrobný, a teda ústavne konformný výklad relevantnej právnej úpravy, ktorý nepopiera jej účel a podstatu a na základe ktorého bol najvyšším súdom ustálený dôvod na odmietnutie dovolania pre jeho neprípustnosť. Z tohto hľadiska teda ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovatelia v sťažnosti tiež uviedli, že z tohto istého dôvodu, t. j. z dôvodu, že odvolací krajský súd nevykonal nimi navrhovaný dôkaz (znalecké dokazovanie), už raz podali v predmetnej veci dovolanie podľa § 237 písm. f) OSP, pričom v konaní o tomto dovolaní uspeli a najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 Cdo 298/06 z 26. februára 2008 zrušil dovolaním napadnuté rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 5 Co 214/05 z 8. februára 2006 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Na tomto mieste ústavný súd však podotýka, že z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 298/06 z 26. februára 2008 vyplýva, že najvyšší súd konštatoval prípustnosť dovolania sťažovateľov podľa § 237 písm. f) OSP, tak ako to v dovolaní označili aj sťažovatelia, avšak najvyšší súd dospel k tomuto presvedčeniu z iného ako sťažovateľmi uvádzaného dôvodu. Sťažovatelia totižto považovali tento dovolací dôvod za naplnený z dôvodu, že sa nevyhovelo ich návrhom na vykonanie znaleckého dokazovania, avšak najvyšší súd považoval tento dovolací dôvod za naplnený z dôvodu, že odvolací súd rozhodol na základe iných právnych skutočností ako prvostupňový súd, a teda sťažovatelia sa k nim nemali možnosť vyjadriť, pretože sa o nich mohli prvýkrát dozvedieť až z dovolacieho rozhodnutia.

Podľa názoru ústavného súdu sa ústavne súladným spôsobom najvyšší súd v napádanom uznesení vysporiadal aj s tvrdením sťažovateľov o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP tým, že odvolací krajský súd im mal svojím postupom znemožniť vyjadriť sa k prerokúvanej veci.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 78/09 zo 14. mája 2009 vyplýva, že sťažovatelia boli na pojednávaní odvolacieho súdu riadne prítomní a krajským súdom im bol vytvorený dostatočný priestor na vyjadrenie sa k prerokúvanej veci, takže z tohto hľadiska sa námietka sťažovateľov o naplnení dovolacieho dôvodu javila ako neopodstatnená a závery najvyššieho súdu v tomto smere za ústavne akceptovateľné.

Pokiaľ sťažovatelia v sťažnosti pred ústavným súdom namietajú, že odvolací súd pojednával v neprítomnosti ich právneho zástupcu aj napriek tomu, že sa včas a riadne ospravedlnil, ústavný súd konštatuje, že z dovolania sťažovateľov podaného proti rozhodnutiu krajského súdu sp. zn. 5 Co 71/08 z 26. novembra 2008, o ktorom najvyšší súd rozhodoval napadnutým uznesením, vyplýva, že túto skutočnosť sťažovatelia v rámci podaného dovolania nenamietali a prvýkrát ju uviedli až v konaní pred ústavným súdom.

Okrem tohto ústavný súd v tejto súvislosti tiež konštatuje, že účastníkovi konania, ktorý bol prítomný na pojednávaní a súhlasil s tým, aby súd pojednával, hoci jeho zástupca zvolený na celé konanie nebol na pojednávaní prítomný, nemohla byť postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom. Zo zistení najvyššieho súdu v napádanom uznesení, ako ani z tvrdení sťažovateľov nevyplýva, že by sa proti postupu krajského súdu, ktorý pojednával iba s prítomnými sťažovateľmi bez ich právneho zástupcu, sťažovatelia ohradili už na tomto odvolacom pojednávaní, práve naopak, sťažovatelia využili možnosť, aby sa sami vyjadrili k prerokúvanej veci a vyslovene nežiadali, aby bolo pojednávanie kvôli neprítomnosti ich právneho zástupcu odročené.

Ústavný súd tiež poznamenáva, že ak bez prítomnosti právneho zástupcu sťažovateľov mal pojednávať krajský súd, nemohlo potom z tohto dôvodu dôjsť k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy v príčinnej súvislosti s rozhodnutím najvyššieho súdu.

Zjavne neopodstatneným návrhom je návrh, ktorým sa namieta taký postup orgánu verejnej moci, ktorým nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namieta, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval označené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (napr. II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 298/06).

Uvedené závery boli podkladom pre rozhodnutie ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľov v časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 48 ods. 2 ústavy rozhodnutím najvyššieho súdu už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V súvislosti s namietaným porušením základného práva vlastniť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva pokojne užívať svoj majetok zaručeného v čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd odkazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej základné právo zaručené v čl. 20 ods. 1 (čo v celom rozsahu platí, aj pokiaľ ide o právo zaručené v čl. 1 dodatkového protokolu) zahŕňa požiadavku minimálnych garancií procesnej povahy ustanovených priamo v označenom článku ústavy, ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie iba popri porušení základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), a taktiež zahŕňa požiadavku spravodlivosti súdneho konania (m. m. napr. I. ÚS 23/01, III. ÚS 328/05, I. ÚS 150/09).

Ústavný súd konštatuje, že ak rozhodnutím najvyššieho súdu v označenom konaní nedošlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, potom už neprichádzalo do úvahy ani vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a ich práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľov aj vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1

dodatkového protokolu už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľov rozhodnutím okresného súdu a rozhodnutím krajského súdu

Sťažovatelia v sťažnosti tvrdia, že okresný súd rozsudkom sp. zn. 16 C 160/04 z 15. apríla 2005 porušil ich základné právo a právo vlastníť majetok zaručené v čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, a to tým, že verifikoval rozhodnutia správnych orgánov na úseku katastra, ktoré podľa sťažovateľov svojvoľne rozhodli o zmene výmery ich pozemku, čo je v rozpore aj s údajom o jeho výmere uvedeným v zodpovedajúcom liste vlastníctva.

Sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva a práva vlastníť a pokojne užívať majetok zaručených v čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu aj rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 5 Co 71/08 z 26. novembra 2008, a to z tých istých dôvodov ako v prípade okresného súdu, a tiež z dôvodu, že krajský súd nevyhovel ich návrhu a nepripustil nimi požadovaný dôkaz znaleckým dokazovaním.

Jednou zo základných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty nemožno zmeškanie tejto lehoty odpustiť, pretože kogentné ustanovenie § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde to nedovoľuje.

Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzenú

právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 108/02, IV. ÚS 158/04, I. ÚS 218/06).

Sťažovatelia sťažnosťou pred ústavným súdom napádajú rozhodnutie okresného súdu sp. zn. 16 C 160/04 z 15. apríla 2005 a rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 5 Co 71/08 z 26. novembra 2008, ktoré podľa zistenia ústavného súdu nadobudli právoplatnosť 29. januára 2009.

Od 29. januára 2009, keď napádané rozhodnutie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť, do 24. augusta 2009, keď sťažovatelia podali sťažnosť adresovanú ústavnému súdu na poštovú prepravu (ústavnému súdu bola doručená 27. augusta 2009), nepochybne uplynula dvojmesačná lehota podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v časti namietaného porušenia označených práv rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako podanú oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. októbra 2009